

Pécsi Tudományegyetem - Bölcsészettudományi Kar

SZAKDOLGOZAT

Csetneki Sándor - Közösségszervezés szak - Levelező

2020, Pécs

Pécsi Tudományegyetem - Bölcsészettudományi Kar
Közösségszervezés szak - Levelező

Csetneki Sándor

A felnőttkori nyelvtanulás motivációi, módszerei

Dr. habil. Bajusz Klára

habilitált doktor, egyetemi docens

konzulens

NYILATKOZAT a szakdolgozat eredetiségéről és az elektronikus feltöltésről

Alulírott Csetneki Sándor (név) DKYF58 (Neptun kód), a PTE Bölcsészettudományi Karának hallgatója ezennel büntetőjogi felelősségem tudatában nyilatkozom és aláírással igazolom, hogy „A felnőttkori nyelvtanulás motivációi, módszerei” című szakdolgozatom **saját szellemi tevékenységem eredménye**, az abban hivatkozott nyomtatott és elektronikus szakirodalom felhasználása a szerzői jogok nemzetközi szabályainak megfelelően készült.

Tudomásul veszem, hogy szakdolgozat esetén plágiumnak számít:

- szó szerinti idézet közlése idézőjel és hivatkozás megjelölése nélkül;
- tartalmi idézet hivatkozás megjelölése nélkül;
- más publikált gondolatainak saját gondolatként való feltüntetése.

Kijelentem, hogy a plágium fogalmát megismertem és tudomásul veszem, hogy amennyiben a benyújtott szakdolgozat sérti a szerzői jogokat, úgy a dolgozat minősítése elégtelen (1), továbbá velem szemben a szakfelelős fegyelmi eljárást kezdeményez a dékánál a Tanulmányi és Vizsgaszabályzat 59. § (14) alapján.

Kijelentem továbbá, hogy a Tanulmányi és Vizsgaszabályzat 59.§ (8) értelmében leadott szakdolgozatomat legkésőbb a leadási határidő utáni második hét végéig az Egyetem által biztosított **elektronikus rendszerbe feltöltöttem**.

Pécs, 2020. év március hó 23. nap

hallgató aláírása

Tartalomjegyzék

Köszönetnyilvánítás	3
A témaválasztás indoklása	3
Bevezetés	5
1. Általában a nyelvtanulásról	7
1.1. A nyelvtanulás jelentősége	7
1.2. A nyelvtanulás alapelvei és mítoszai	8
1.3. Az angol nyelv jelentősége	12
1.4. A tudásszint felmérése.....	13
1.5. Célnyelvi környezet kialakítása.....	15
1.6. Tanulási hibák.....	17
1.7. Egyszerre több nyelv tanulása.....	18
2. Nyelvtanulás okostelefonnal	21
2.1. Az okostelefon mint tanulási eszköz	21
2.2. Általában a gamifikációról	24
2.3. Időzített ismétléses rendszerek	25
2.4. Nyelvtanulást segítő alkalmazások és oldalak	26
2.4.1. Duolingo.....	26
2.4.2. Ankidroid.....	28
2.4.3. Memrise	28
2.4.4. WordUp.....	29
2.4.5. Engvid.com	29
2.4.6. Penpal applikációk.....	29

2.4.7. További applikációk	30
3. Túl az okostelefonon	31
3.1. E-book olvasó	31
3.2. Hangoskönyvek	31
3.3. Hangasszisztensek	32
3.4. Kézzel írt, papír alapú tanulókártyák	32
3.5. Eszközök ötvözése	33
3.6. Tanulás filmekkel, sorozatokkal, vlogokkal	33
4. Felmérés a nyelvtanulásról és a nyelvi kompetenciákról.....	35
4.1. Hipotézisek	35
4.2. A kérdőívről érkezett alapadatok	35
4.3. A motiváció és a nyelvtudás közötti összefüggés.....	38
4.4. A nyelvtudás és a nyelvtanulás megítélése	39
4.5. A nyelvvizsgák száma az életkor függvényében	41
4.6. A nyelvvizsgák száma a lakóhely függvényében.....	42
4.7. A nyelvtudás forrása és hátráltató tényezői.....	42
4.8. A kérdőív további eredményei	43
4.9. A hipotézisek igazolása és cáfolata	43
4.10. Konklúzió	44
Irodalomjegyzék.....	47
A melléklet – A kérdőív kérdései.....	55
B melléklet – A kérdőívre érkezett válaszok	62
C melléklet – Ábrák és táblázatok jegyzéke	63
A szakdolgozat címszavai.....	64

Köszönetnyilvánítás

Köszönöm a szakdolgozat megírásában nyújtott segítséget, tanácsokat konzulensemnek, dr. habil. Bajusz Klárának, édesanyámnak, dr. Bodnár Ildikónak, valamint dr. habil. Klein Ágnesnek, továbbá barátnőmnek és családomnak, akik türelemmel és megértéssel viselték a szakdolgozat írásának nehéz időszakát.

A témaválasztás indoklása

Körülbelül öt éve kezdtem komolyabban érdeklődni a nyelvtanulás és annak módszerei, alapelvei iránt, és született az az elhatározásom, hogy legalább három nyelvet legalább középfokon megtanulok. Csaknem azóta foglalkoztat az a gondolat is, hogy idővel érdemes lenne valamilyen formában összefoglalni, rendszerezni, másoknak is átadni a tanulás során szerzett tapasztalatokat, ismereteket – erre is lehetőséget nyújt most ez a dolgozat. A 2018 augusztusában megszerzett középfokú (B2 komplex, TELC) angol nyelvvizsgámra is önállóan, ezen szakdolgozatban ismertetett metódusokkal, alkalmazásokkal, tananyagokkal készültem fel.

Bár már középiskolás koromban is kortársaim zöménél jobb lehetőségeim voltak a nyelvtanulásra (anyanyelvi franciatanártól heti 8 tanórás emelt óraszámban tanulhattam, továbbá nyelvész – fonetikával és szociolingvisztikával foglalkozó – és szintén francia szakos édesanyám segítségével is igénybe vehettem), akkor még hiányzott hozzá az egyik legfontosabb tényező: a saját belső motivációm. Hat év alatt sem értem el a középfokú nyelvvizsga megszerzéséig, azt csak később, 2001-ben szereztem meg (B2 szóbeli, francia nyelvből). Érdeklődésem

35 éves korom körül fokozatosan fordult a tanulás, tanulási módszerek, motivációk, és ezen belül is a nyelvtanulás felé, és kezdtem összegyűjteni és kipróbálni az akár ingyenesen is elérhető tananyagokat, alkalmazásokat, valamint az ezekkel foglalkozó szakirodalmat és tankönyveket.

Szakedolgozatom témájának – sajnos – különös aktualitást ad a 2019-2020-as koronavírus (COVID-19) világjárvány is, hiszen az első részben bemutatott módszerek, alkalmazások a személyes érintkezés nélküli, e-learning formájú, akár teljesen önálló nyelvtanulás lehetőségét nyújtják. Várható, hogy a hagyományos, osztálytermi, frontális nyelvoktatás mellett egyre nagyobb szerepe lesz, illetve marad a nyelvtanulásban ezen metódusoknak, applikációknak a járvány elmúltával is. A dolgozat kérdőíves felmérése még a járvány hazai kitörése és az ezzel kapcsolatos korlátozások bevezetése előtt zajlott, de itt is szerencsés, hogy az online formában történt.

“After 5 years of learning Spanish at school, I was only able to remember the bizarre phrase ‘tengo diez peces’ (‘I have ten fish’).”

“Ötévnyi iskolai spanyol-tanulás után csak egyetlen, furcsa mondat maradt meg az emlékezetemben: ‘tengo diez peces’ (‘Van tíz halam’)”

- Rob Ashby (d. n.)

“The best time to start learning a language was when you were a kid. The second best time is today.”

“A legjobb időpont elkezdni a nyelvtanulást a gyermekkor. A második legjobb időpont ma van.”

- Lydia Machová (2017)

“All happy families resemble each other, but every unhappy family is unhappy in its own way. I turn that around and say every unhappy language learner is unhappy in the same way. They can’t do this, they can’t do that. Whereas every happy language learner is happy in his or her own way.”

“A boldog családok mind hasonlóak egymáshoz, minden boldogtalan család a maga módján az. Ezt megfordítva azt mondom, minden boldogtalan nyelvtanuló hasonlóképp boldogtalan: nem tudják ezt csinálni, nem tudják azt csinálni. Ugyanakkor minden boldog nyelvtanuló a maga módján boldog.”

- Steve Kaufmann (2019), idézve
Lev Tolsztoj Anna Karenina c.
regényének első sorát.

Bevezetés

Szakedolgozatom a felnőttkori idegennyelv-tanulás (az angol nyelvű szakirodalomban: second language acquisition, azaz SLA) motivációit és gátjait, továbbá modern, részben okoseszközökkel, szoftverekkel támogatott módszereit kívánja bemutatni. A dolgozat elsősorban az autodidakta nyelvtanulásra koncentrál, valamint megvizsgálja – és kérdőíves kutatással cáfolni szándékozik – azokat a tévhiteket, melyek feltételezésem szerint sokakat megakadályoznak a hatékony nyelvtanulásban, illetve abban, hogy egyáltalán az első

lépéseket megtegyék egy idegen nyelv elsajátításának irányába. A kutatás vizsgálja ezen kívül a különböző motivációs tényezők fontosságát is.

Az önálló nyelvtanulás lehetőségeinek és a belső motiváció jelentőségének bemutatásán túl a dolgozat rá kíván mutatni a tanulóközösségek, illetve a közösségi együttműködésben megvalósuló tananyagok szerepére is. Továbbá, ha maga a tanulás olykor önálló, autodidakta folyamat is, eredménye csaknem mindig egy egész közösséget, vagy akár a teljes társadalmat szolgálja.

A dolgozat első fejezeteiben (1 – 3. fejezet) rövid elméleti bevezetés, a gamifikáció és az időzített ismétléses rendszerek ismertetése után bemutatom a legelterjedtebb nyelvtanulást támogató eszközöket és alkalmazásokat, a 4. fejezetben pedig a kérdőíves kutatás eredményeit ismertetem.

1. Általában a nyelvtanulásról

1.1. A nyelvtanulás jelentősége

Napjainkban egyre nagyobb a nyelvtudás jelentősége, haszna és közvetlen anyagi, erkölcsi elismerése a társadalomban és a hazai munkaerőpiacon. Ugyanakkor egyre többen választják vagy tervezik a külföldi munkavállalást is. Az Eurostat 2019-es adatai szerint 2008 és 2018 között háromszorosára, az aktív korú népesség 1,7%-áról 5,3%-ára nőtt a más EU tagállamokban dolgozó magyar állampolgárok száma), melyet szintén jelentősen megkönnyít, ha valaki jól érti és beszél a választott célország nyelvét, nyelveit (Eurostat, 2019). De tudjuk azt is, hogy az élethosszig tartó tanulásnak (ebbe beleértve természetesen a nyelvtanulást is) nem csak ilyen direkt és közvetlen anyagi haszna van, hanem fontos szerepe van a szellemi egészség, aktivitás időskori megőrzésében is, illetve a “fake news” és az információs buborékok korában meghatározó lehet a minél szélesebb körű tájékozódásban, a világ megismerésében is.

Elmondhatjuk, hogy a nyelvtanulás bármely életkorban egy több szempontból is nagyon hasznos és biztos, ugyanakkor jellegéből adódóan alapvetően hosszútávú befektetés. Időt, energiát, és – még autodidakta nyelvtanulás esetén is – pénzt invesztálunk a tanulási folyamatba, hogy aztán később élvezzük annak szellemi vagy akár anyagi gyümölcsét.

Torgyik Judit is kiemeli a nyelvtanulás gazdasági haszna – *“külkereskedelem, turizmus, külföldi munkavállalás lehetősége, tudományos élet fejlődése, kutatás, fejlesztés, nemzetközi pályázatokba való bekapcsolódás”* – mellett annak szerteágazó személyes hasznosságát is: *“[...] a nyelvoktatás során az egyén nemcsak nyelvet*

tanul, hanem valamely más kultúrába is betekintést kap, ennek révén nyitottabbá, toleránsabbá válik. Csökkennek az előítéletei, sztereotípiái, összességében új perspektívák nyílnak meg előtte. A nyelvtanulás rendszerességet, önfegyelmet kíván, amellyel a személyiség olyan tulajdonságai is fejlődnek, amelyek az élet más területein is kiválóan hasznosulnak. Nem elhanyagolható szempont, hogy a munkáltatók általánosan elvárják a nyelvtudást. A nyelvtanulás növeli a kulturális és kapcsolati tőkét, s emellett materiális tőkét is hoz. Mind az egyént, mid pedig a társadalmat gazdagítja.” (Torgyik, 2012, p. 23.)

Miközben a hazai általános- és középiskolai nyelvoktatás évtizedes problémáival több kutatás is foglalkozott a közelmúltban (többek között a *Vizsgálat a köznevelésben folyó idegennyelv-oktatás kereteiről és hatékonyságáról* c. 2018-as kutatási jelentés), és a tervezett új felsőoktatási felvételi rendszer kapcsán (mely megkövetelné legalább egy idegen nyelvből a B2 szintű, azaz középfokú nyelvvizsga meglétét) ismét a figyelem középpontjába került a nyelvoktatás, az igazán motivált nyelvtanulóknak talán soha sem volt könnyebb dolguk, mint napjainkban. Hiszen az internetnek, okoseszközöknek és az általuk, illetve rajtuk keresztül könnyen, ingyen (vagy nagyon olcsón) hozzáférhető idegen nyelvű írott, hangos és képi tartalmaknak, vagy akár gamifikált oktatórendszereknek köszönhetően bárkitől egy karnyújtásnyira, sőt csak néhány gombnyomásra, kijelzőérintésre van a nyelvtanulás lehetősége.

1.2. A nyelvtanulás alapelvei és mítoszai

De ahogy fentebb említettem, számos olyan közismert tévhit, mítosz és félelem van a nyelvtanulással kapcsolatban, amelyek könnyen meggátolnak bárkit abban, hogy éljen ezekkel a lehetőségekkel, és

bízom benne, hogy sikerül ezeket kutatásommal megcáfolnom. Az egyik ilyen mítosz a “nyelvérzék”, illetve annak hiánya, melyre könnyen és kényelmesen ráfogható a kudarc, ha valakinek nincs elég ideje, motivációja, kitartása a nyelvtanuláshoz. A másik gyakran felmerülő akadály a hibázástól való félelem, ami miatt sok nyelvtanuló nem mer megszólalni – ezzel elvágva magát attól a lehetőségtől, hogy kommunikációs helyzeteket gyakoroljon, valamint tanuljon a saját hibáiból.

Lomb Kató (1909 - 2003), a pécsi születésű híres magyar poliglott – aki anyanyelvén kívül tizenhat nyelven beszélt, illetve ennyivel keresett fordítóként, tolmácsként pénzt [abc sorrendben]: angol, bolgár, dán, francia, héber, japán, kínai, latin, lengyel, német, olasz, orosz, román, spanyol, szlovák és ukrán – tíz tanácsa, amelyek az 1970-es Így tanulok nyelveket c. könyvében jelentek meg, és melyekben el is oszlatja a fenti mítoszokat:

“1. Foglalkozz mindennap a nyelvvel – ha többre nem jut idő, legalább egy tízperces monológ erejéig. A reggeli órák különösen értékesek e szempontból: ki korán kel, szókincset lel.

2. Ha tanulási kedved túl hamar ellankad, ne “forszírozd”, de ne is hagyd abba a tanulást. Vedd elő valamilyen formáját: olvasás helyett rádióhallgatást, leckeírás helyett szótárolvasást stb.

3. Soha ne elszigetelt egységeket, hanem mindig kontextusba ágyazott szavakat, nyelvtani formákat tanulj.

4. Soron kívül írd és vágj be minden olyan részmondatot, amelyet mint “előregyártott elemet” tudsz a beszélgetés során felhasználni.

5. Szem előtt elvillanó reklámszöveget, kapuszámot, fül mellett elsuhanó beszélgetést még a fáradt agynak is pihenés gyorsan, "kapásból" önmagának lefordítani.

6. Betanulni azonban csak azt szabad, amit a tanár kijavított. Saját lektorálatlan írásaidat ne olvasgasd, nehogy a hiba beléd gyökerezzen. Ha egyedül tanulsz, a megtanulandó egység csak akkora legyen, amekkora kizárja a hiba lehetőségét.

7. A különleges nyelvi fordulokat mindig egyes szám első személyre alakítva jegyzed meg. Például "I am only pulling your leg – csak ugratlak."

8. Az idegen nyelv: vár. Célszerű minden irányból egyszerre ostromolni: újság és rádió, szinkronizálatlan film és szakértekezés, tankönyv és a szomszédok vendége felől.

9. Ne riasszon vissza a megszólalástól, hogy esetleg hibázol, de kérd meg a partneredet, hogy javítsa ki a hibáidat. És főleg ne sértődj meg ha, – ami nem valószínű – ezt meg is teszi.

10. Légy szilárdan meggyőződve arról, hogy nyelvzseni vagy. Ha tények az ellenkezőjét bizonyítják, inkább szídd az elsajátítandó nyelvet, a szótárakat, vagy ezt a könyvecskét, mint tenmagadat." (Lomb, 1970, p. 199)

Úgy gondolom, mind a tíz pontja, tanácsa teljesen aktuális és érvényes napjainkban is. Sőt, azt is felismerhetjük, hogy csaknem az összes pont könnyebben megvalósítható a mai technológiai, információs környezetben, amikor nagyon gyorsan (anyanyelvi tanulópart, tanár vagy nyelvi mentor segítségével nélkül) mi magunk is rákereshetünk egy szó vagy kifejezés helyes kiejtésére, irodalmi művekben való felbukkanására és szövegkörnyezetére,

jelentésárnyalataira, vagy akár teljes mondatok helyesírását, sőt szemantikáját is leellenőrizhetjük.

Lomb Kató nevéhez köthető még a sikeres nyelvtanulás „képlete” is, mely így néz ki:

$$\frac{\text{ráfordított idő} * \text{motiváció}}{\text{gátlás}} = \text{siker}$$

Azaz a ráfordított idő és a motiváció szorzatának és a gátlásnak a hányadosa egyenesen arányos a sikerrel.

Természetesen Lomb Kató mellett még nagyon sok nyelvésztől, poliglottól, nyelvtanártól és coach-tól számtalan bátorító, motiváló gondolatot találhatunk a nyelvtanulással kapcsolatban. Itt a bevezetőben még a szlovák poliglott, Lydia Machová 2017 júniusi, a Pozsonyi Polyglot Gatheringen tartott előadásának pontjait emelem ki, melyek szerinte a poliglottokat (és más sikeres nyelvtanulókat) megkülönböztetik az “átlagos” tanulóktól, illetve amelyek véleménye szerint elterjedt tévhitek a poliglottokkal kapcsolatban.

1. A poliglottoknak nincs speciális tehetségük – tehát szerinte nem érvényes a “nekem nincs nyelvérzésem” kifogás.
2. Minden poliglottnak megvan a saját nyelvtanulási módszere – tehát nincs általános, mindenkire érvényes recept a leghatékonyabb nyelvtanuláshoz.
3. A poliglottok általában egyedül tanulják a nyelvet – a tantermen, formális oktatáson kívül.
4. Saját maguk keresik meg, válogatják össze a saját (ön)oktatási anyagukat.
5. Egyszerre egy nyelvet tanulnak – a több elsajátított nyelvet lépésről lépésre, egyiket a másik után építik fel.

6. Sokkal több időt szánnak a célnyelv hallgatására és a beszédre, mint a tradicionálisabb, osztálytermi módszerek.
7. Nem félnek hibázni – hiszen a legtöbb nyelvtanulót éppen a hibás megszólalástól, írástól való félelem tartja vissza attól, hogy igazán aktívan és felszabadultan sajátítsa el a nyelvet, a saját hibáiból is tanulva.
8. Az egyszerűsítések mesterei.
9. Kis darabokban (chunks) tanulják a nyelvet.
10. Élvezik a nyelvtanulás folyamatát – míg mások inkább “kényszerből” tanulnak. (Machová, 2017)

Látható, hogy Machová több pontja megegyezik vagy nagyon hasonló ahhoz, amiket Lomb Kató pontokba szedett (Lomb 3 - Machová 9; Lomb 9 - Machová 7; Lomb 10 - Machová 1).

1.3. Az angol nyelv jelentősége

Szakedolgozatom elsősorban korunk “lingua francájának”, az angol nyelvnek a tanulásával, az ehhez kapcsolódó segédanyagokkal, eszközökkel foglalkozik, illetve ezeket emeli ki, de a bemutatásra kerülő eszköztár legtöbb eleme (vagy azok alternatívája) természetesen használható más idegen nyelvek tanulásához is.

Az angol nyelv különböző változatait (brit angol, amerikai angol, ausztrál angol) napjainkban összesen 1,39 milliárdan beszélik a Földön, akik közül 480 millió anyanyelvi beszélő – ezzel megelőzi a kínai mandarin (1,15 milliárd beszélő) és a spanyol nyelvet (661 millió beszélő) (Sawe, 2019).

Ahogy Flachner (2020) fogalmaz az angol nyelv egyre növekvő nemzetközi jelentőségéről szóló cikkében: *„Az angol nyelv olyan a kultúrának, mint a dollár a gazdaságnak: ez az a médium, amin keresztül a helyi tudás az egész világra kiterjedővé alakulhat át.”* De ez nem csak a kultúrára igaz, hanem legalább ennyire a tudományos életre is. Egyes becslések szerint a tudományos cikkek kétharmada, bizonyos területeken akár 90%-a angol nyelven születik (Deng, 2015).

Az angol nyelv vezető szerepe megjelenik a nyelvvizsgák statisztikáiban is, 2019-ben több mint négyszer annyian vizsgáztak angol nyelvből (94147 fő), mint a második legnépszerűbb németből (21925 fő) (Oktatási hivatal, 2019).

1.4. A tudásszint felmérése

Amennyiben már van némi előzetes tudásunk a célnyelven, hasznos egy tudásszint-felméréssel kezdeni, erre is több ingyenes online eszköz áll rendelkezésre. Fontos, hogy ezeket a leírásukban megadott időn belül, őszintén és segédanyagok nélkül töltsük ki, hogy minél hitelesebb eredményt kapjunk.

A tesztek általában a 2001-ben, az Európai Nyelvek Évében az Európa Tanács által kidolgozott CEFR (Common European Framework of Reference for Languages – Közös Európai Nyelvi Referenciakeret) szerinti hat főbb kategóriát (A1, A2, B1, B2, C1, C2) használják a nyelvtudás osztályozására (European Council, 2001).

Ilyen ingyenesen, akár regisztráció nélkül hozzáférhető eszközök többek között az alábbiak:

- <https://www.cambridgeenglish.org/test-your-english/>

- <https://learnenglish.britishcouncil.org/online-english-level-test>
- <https://app.tracktest.eu/en/index.php?page=showPretestPage&dir=tests>

Ezek általában 25 kérdést tartalmaznak. A British Council tesztjének érdekessége, hogy “bizonytalansági faktort” is mér, azaz rákérdez arra is, hogy a felhasználó mennyire biztos az adott válaszban.

Szókincs felmérése

Ahogy Steve Kaufmann fogalmaz a “Language learning is mostly about learning words” (A nyelvtanulás elsősorban szótanulás) c. videójában: *“It’s rarely a lack of grammar which limits my comprehension, but rather my missing words”, azaz “Ritkán fordul elő, hogy a nyelvtani tudásom hiánya miatt nem értek valamit, sokkal inkább a szókinccsem hiányossága miatt.”* (Kaufmann, 2020).

Az alábbi weboldalak, programok segítenek annak a megbecsülésében, hogy körülbelül hány angol szót ismerünk. Bár ennek komoly gyakorlati jelentősége nincs, illetve a nyelvészek között is vita tárgyát képezi, hogy pl. mit tekintünk külön szónak és így mennyi egy anyanyelvi beszélő átlagos szókincese, azért alkalmat ad arra, hogy időről időre felmérjük, milyen értéket kapunk. Emellett pedig nagyon sok új szót tanulhatunk ezekkel a programokkal (hasznos kigyűjteni, felírni vagy közvetlenül valamilyen tanuló alkalmazásba átírni azokat a szavakat és kifejezéseket, amelyek ismeretlenek voltak).

- <http://testyourvocab.com/>
- <http://vocabulary.ugent.be/wordtest/test>
- <https://manylex.com/>
- <https://my.vocabularysize.com/>

Természetesen önmagában a szókincs, de még a grammatikai tudás sem határozza meg, hogy egy tanuló egy akár hétköznapi, akár speciális helyzetben mennyire tudja hatékonyan / folyékonyan használni a nyelvet:

“A person may have a most extensive vocabulary in the literary language and still not have enough to order a meal. The well-known French writer, André Gide, for example, who had such a wide knowledge of the English literary vocabulary, as shown by his excellent translations of Shakespeare and Conrad, was quite unable, according to his friend Julian Green, to ask a London bus driver where to get off”, azaz “Lehet valakinek a legszélesebb irodalmi szókincse, ugyanakkor ahhoz mégis kevés, hogy rendeljen egy ételt. A jól ismert francia író, André Gide például, akinek oly széles irodalmi szókincsét a nagyszerű Shakespeare és Conrad fordításai is mutatták, barátja, Julian Green szerint alig tudta megkérdezni egy londoni buszsofőrtől, hogy hol kell leszállni.” (Tarone és Yule, 1989, p. 31).

1.5. Célnyelvi környezet kialakítása

A hatékony nyelvtanulás egyik kulcsa a megfelelő mennyiségű komprehenzív input (Krashen, 1981), azaz minél többször, minél egyértelműbben, számunkra érthető és feldolgozható formában kell találkozunk az elsajátítani kívánt idegen nyelvvel. Ebben segít, ha megpróbáljuk magunkat “körülvenni” a célnyelvvel.

Emlékezhünk arra a korábbi nyelvtanulási módszerre, amikor a kezdő tanulók az otthonukban, tanulási környezetükben lévő tárgyakat szó szerint “felcímkézték”, azaz például a szekrényre ráragasztották azt a címkét hogy “der Schrank”, az asztalra hogy “der Tisch”, és így tovább,

hogy azok egy idő után bevéssődjenek. Ennek hatékonyságát cáfolja az az elmélet, mely szerint az ember hajlamos bizonyos fokú “vakságra” még a gyakran szeme elé táruló látvány tekintetében is, ha az adott részletnek nincs funkciója vagy ritkán – esetleg sosem – kell azt felidézni. Ennek egyik ismertebb példája az (amit Grätzer József a Sicc. c. könyvében mint egyfajta “memóriatesztet” említ), hogy a legtöbben nem tudják megmondani, hogy pontosan milyen feliratok, jelek, milyen stílusú számjegyek vannak a saját karórájukon (Grätzer, 1986).

Ma már természetesen nem csak ezzel a nem túl hatékony módszerrel tudunk magunk körül célnyelvi környezetet kialakítani:

- A célnyelvre állíthatjuk az okostelefonunk, tabletünk vagy más okoseszközeink operációs rendszerét.
- Célnyelvű hírműsort, filmet, zenét, podcastot hallgathatunk a háttérben rádión, telefonon vagy televízión.
- Célnyelven olvashatunk híreket, blogokat, fórumokat az interneten.
- Kedvenc világirodalmi olvasmányainkat vagy más műveket megvásárolhatjuk eredetiben (vagy célnyelvi fordításban) hagyományos könyvként vagy e-book formátumban, vagy (olcsóbban és az ökológiai lábnyomot is csökkentve) beszerezhetjük antikváriumból vagy kikölcsönözhetjük könyvtárból.
- A penpal oldalaknak köszönhetően barátságokat köthetünk anyanyelvi beszélőkkel, akikkel akár napi kommunikációs rutint is kialakíthatunk.

1.6. Tanulási hibák

Ruzica Madzarevic (2019) az Epale (Electronic Platform for Adult Learning in Europe) weboldalán megjelent cikkében említ néhány gyakori tanulási hibát, megnevezve ezek között a tökéletességre való törekvést, a kapkodást és a fókuszt hiányát.

Madzarevic szerint ha a tanuló túlságosan törekszik a tökéletességre, akkor könnyen abba a hibába eshet, hogy nagyon részletes (tanulási) terveket dolgoz ki, viszont így az ideje nagy részét is magára a tervezgetésre fordítja, ezzel is halogatva, "szabotálva" magát a tanulást.

A tökéletességre való törekvés akadályozhatja a nyelvtanulást oly módon is, ahogy Lomb Kató 9. és Machová 7. pontjában láthattuk, azaz hogy a hibázástól való félelem könnyen a célnyelven való megszólalás gátja lehet. Hiszen ahogy Kovács Gábor (2014, p. 641.) írja: "A tanulási folyamat során a hiba elkerülhetetlen, éppen annak a bizonyítéka, hogy a nyelvtanuló kreatív módon fedezi fel a célnyelvi rendszert, hipotéziseket alkot és tesztel." Hasonló megállapításra jut Tarone és Yule is (1996, p. 146.), bizonyos típusú hibákat, például a túláltalánosítást (overgeneralization) a fejlődés természetes jeleként értékelik.

A kapkodás szintén gyakori hiba, mely felületes tanuláshoz, a kellő ismétlés és a mélyebb megértés hiányához vezethet. A nyelvtanulás során fontos, hogy a tanuló az új tudásanyag megszerzése mellett folyamatosan kellő időt szánjon a már megtanultak átismétlésére, folyamatos visszaellenőrzésére – erre az alapelvekre épülnek az időzített ismétléses rendszerek, ahogy azt a következő fejezetben látni fogjuk.

Madzarevic meglátása szerint a fókusz hiánya esetén a tanuló kezdetben lelkes, azonban túl gyakran vált a kitűzött célok között – ezáltal végül egyiket sem sikerül maradéktalanul elérnie, ami frusztrációhoz, csalódáshoz, és akár a célok idő előtti feladásához vezet.

Természetesen a legnagyobb „hiba”, amit nyelvtanulás szempontjából valaki elkövethet, ha bele sem kezd a tanulásba, vagy nem igyekszik legalább szinten tartani a már meglévő tudását.

1.7. Egyszerre több nyelv tanulása

A fókusz kérdése érdekes problémákat vet fel abban az esetben, ha a tanuló akár kényszerből, akár belső érdeklődésből egyszerre kettő vagy több idegen nyelvet kíván tanulni. Általában azt tanácsolják (még a poliglottok is), hogy mindig legyen egy nyelv, ami a fókuszban van, még ha ez a fókusz bizonyos periódusonként rotálódik is. Verosky (d. n.) javasolja lehetséges – és kézenfekvő – tanulási gyakorlatként a két elsajátítandó nyelv közötti oda-vissza fordítást is.

Látszólag jó ötlet hasonló nyelveket tanulni egyszerre (pl. csehül és szlovákul, vagy spanyolul és portugálul), azonban a nyelvészek szerint ennek látszólagos előnyei mellett (nagyon hasonló szókinccs, nyelvtan, kiejtés) hosszútávon inkább hátrányai vannak, hiszen ekkor van a legnagyobb veszélye a két nyelv keveredésének – ezt nevezik homogén gátlásnak (Ranschburg, 1939). Ezért inkább éppen ennek az ellenkezőjét tanácsolják, azaz hogy a tanuló egyértelműen, vagy akár szélsőségesen különböző nyelveket tanuljon (pl. olaszul és japánul) (Lampariello, d. n. a).

A másik gyakori javaslat a kérdéssel kapcsolatban, hogy ne is egyszerre kezdjen a tanuló két új nyelv elsajátításába, szerencsésebb, ha az egyik tanulandó nyelvből már lényegesen magasabb szinten van (akár középfok), amikor elkezd mellette egy új nyelvvel ismerkedni. Ahogy egy Ted Talk videóban elhangzik: *„Mi a legegyszerűbb módja tíz nyelv megtanulásának? Beszélj kilenc nyelven, és tanulj meg egy tizediket!”* (Suika, 2018).

Ha már több idegen nyelvet beszél, akkor természetesen valóban elkerülhetetlen, hogy a tanuló egyszerre igyekezzon fenntartani és fejleszteni a tudását valamennyiből, de ekkor is a fókusz periodikus (napi, heti vagy havi) rotációja a célszerű, és nem a szó szerinti egyszerre tanulás, például egy spanyol könyv olvasása, japán hírműsorral a háttérben.

Felmerül az a kérdés is, hogy egyáltalán hány nyelvet lehet megtanulni egy élet alatt. Ez természetesen több tényezőtől függ, hiszen egyértelműen előnyben van, aki két- vagy esetleg többnyelvű környezetbe születik. Ez nem is olyan ritka, mint ahogy egynyelvű hazánkból tűnik, sőt: *„Globally, multilingualism is considered to be the rule, not the exception.” – A világban a többnyelvűség inkább általános, semmint kivétel*” (Al-Fattah, 2016, p. 1). Kérdés még, hogy a későbbiekben mennyire tud helyet találni az életében a nyelvtanulásnak, és mennyire marad meg az ehhez szükséges motiváció évtizedeken keresztül.

Egyes vélemények szerint legfeljebb három nyelvet lehet elsajátítani anyanyelvi szinten, de ezt is csak akkor, ha a tanuló kétnyelvű környezetbe születik, és ehhez tanul meg később mélyen még egy nyelvet. Ennél könnyebb feltétel, ha nem az anyanyelvi szintről, hanem egy körülbelül felsőfoknak megfelelő tudásról beszélünk. Ez esetben több forrás is legfeljebb hét nyelvet említ, és „rule of seven”-ként

hivatkozik rá (Trimnell, 2005), még mások kételkednek ilyen általános, konkrét korlátok létezésében (Lampariello, d. n. b). A legtöbb híres poliglott (pl. Lomb Kató) ennél jóval több nyelven beszélt, azonban esetükben nem minden nyelvből éri vagy érte el a tudásuk a felsőfoknak megfelelő szintet.

Ami biztos, hogy minél több nyelven beszél már valaki, annál könnyebben és gyorsabban tanul meg egy-egy új nyelvet, hiszen már kialakult nyelvtanulási stratégiái, módszerei vannak, és építhet a korábbi nyelvek tanulása során elsajátított hasonló szavakra, nyelvtani formulákra, különleges hangokra.

Lampariello (d. n. a) azt tanácsolja, hogy mielőtt a tanuló hozzáfogna több nyelv párhuzamos tanulásához, gondolja át, hogy rendelkezik-e a következőkkel:

- elegendő idővel
- akaraterővel
- korábbi nyelvtanulási tapasztalatokkal
- jó időmenedzselési készségekkel.

Mindezek egyetlen nyelv tanulásához is hasznosak illetve szükségesek, de több nyelv esetén még hangsúlyosabbak.

2. Nyelvtanulás okostelefonnal

2.1. Az okostelefon mint tanulási eszköz

Az okostelefont, korunk egyik egyszerre legmegosztóbb és leghétköznapibb (továbbá legelterjedtebb – napjainkban 3,5 milliárd okostelefon van használatban a világban (O’dea, 2020)) eszközt könnyen a nyelvtanulás szolgálatába állíthatjuk, méghozzá nagyon sokrétűen, egyfajta digitális multifunkciós “svájci bicskaként”. Egy 2019-es felmérés szerint (Molla, 2020) az amerikai felnőttek naponta 3 és fél órát használják aktívan a mobiltelefonjukat (ennyi az ún. “screen time”, vagyis képernyőidő), és ettől a hazai átlag sem lehet messze. Ezen képernyőidő egy részének tanulásba csatornázására nagyon sok lehetőség van. Az utóbbi években egyre több tudományos kutatás foglalkozik a nyelvtanulás ezen területével, a MALL-lal (mobile assisted language learning, azaz okostelefonnal támogatott nyelvtanulás) (Godwin-Jones, 2017).

Az okostelefonokban számos olyan beépített vagy telepíthető szolgáltatást találunk, amelyek néhány évvel vagy évtizeddel korábban csak sok-sok különböző eszközben, nehezebben hordozható és kevésbé hatékonyan kezelhető tárgyban találtunk volna meg, és amelyek közvetlen módon szolgálhatják a nyelvtanulást. Ezek többsége teljesen általános és ismert funkció, melyek egyszerűen és különösebb magyarázat nélkül használhatóak a tanuláshoz:

- **rádió és magnó funkció:** zenelejátszó, podcast-lejátszó, hangoskönyvtár (Audible), online rádiók – valamennyi jól használható a minket érdeklő, nyelvi szintünknek megfelelő célnyelvi “input” megkereséséhez és a tartalmak lejátszásához.

- **videó lejátszó:** YouTube, Netflix, más streamingszolgáltatók – idegen nyelvű tartalmak, vlogok, filmek, filmsorozatok, akár ki-be kapcsolható idegen nyelvű vagy magyar felirattal, egyszerű vissza- és előrelépéssel.
- **diktafon:** anyanyelvi beszélők vagy akár a saját beszédünk rögzítéséhez, hibáink elemzéséhez, fejlődésünk rögzítéséhez
- **szótár:** szótár-applikációk gyors kereséssel, kiejtéssel, akár példamondatokkal, hiperlinkekkel
- **fordítógép:** rövidebb írott vagy hangalapú szövegekről, sőt képekről, feliratokról kaphatunk vissza írott, hangos vagy akár képi fordítást (mondjuk egy élelmiszer csomagolásáról vagy egy információs tábláról). Bár ez a gépi fordítás (pl. Google translator) egyáltalán nem tökéletes, és gyakran humoros félrefordításokat produkál, de folyamatosan fejlődik és aránylag jó közelítő eredményt ad.
- **tézausz:** célnyelvű szinonimaszótár, példákkal, hiperlinkekkel
- **nyelvtankönyv**
- **nyelvtani tesztkönyv:** egyszerűen kitölthető és gyorsan leellenőrizhető nyelvtani teszt applikációk, melyek általában meg is magyarázzák a helyes választ. A kérdések között akár nyelvtani kategóriák szerint is válogathatunk, és nyomon követhetjük a fejlődésünket vagy a gyakori hibáinkat.
- **könyv, újság:** híroldalak
- **jegyzetfüzet:** akár általános célú jegyzetfüzet applikáció is lehet az új szavak, kifejezések feljegyzéséhez (vagy pl. Google táblázat, amely több eszköztől is elérhető, így nem merül fel a “hova is tettem a szótárfüzetem” probléma), de még célszerűbb a dedikált szógyűjtő-tanuló programok, pl. az AnkiDroid használata

- **fényképezőgép:** lefényképezhetünk egy hasznosnak, érdekesnek vélt, megtanulandó idegen nyelvű feliratot, információs táblát az utcán, vagy könyvoldalt, idézetet, hogy aztán később újra átnézzük, átmásoljuk a tartalmát egy szótanuló alkalmazásba, jegyzetbe. Hasonlóan célszerű képernyőképeket is készíteni azokról a szavakról, kifejezésekről, amelyekkel online, a telefon felületén találkozunk.
- **keresztrejtvény és szókereső játékok:** alkalmazások és weboldalak, jó módszer a szókincs bővítésére, szinonimák tanulására - pl. Boatload puzzle. Hasonló még a szókereső és a hangman (akasztófa) játék.
- **dedikált nyelvtanuló játékok, alkalmazások** (Duolingo, Memrise, AnkiDroid, WordUp, stb.)
- **fórumok, levelezőtárs-oldalak:** írásbeli vagy szóbeli kommunikáció, „language exchange” anyanyelvi beszélőkkel és más nyelvtanulókkal.
- **maga a telefon funkció** és további alapvető kommunikációs, közösségi funkciók (Viber, WhatsApp, Facebook messenger, Sykpe), melyeket szintén használhatunk akár a célnyelvet anyanyelvükként beszélőkkel való szóbeli vagy írásbeli kommunikációra is.

Ezekon kívül még az a – korábban már említett – egyszerű lépés is hatékony lehet, ha a telefonunk operációs rendszerének alapnyelvét (és a gyakran használt, pl. közösségi alkalmazások alapnyelvét) a célnyelvre állítjuk, így direkt nyelvtanulási szándék nélkül, a leghétköznapibb használat során is bevésődhetnek a telefonon látott gyakori kifejezések, értesítések, funkciók (Rodriguez, 2015). Egy-egy újonnan megismert hasznos kifejezést, motiváló idézetet, mémet vagy

más rövidebb, megtanulandó szöveget pedig akár a telefonunk kezdőképernyőjére is tehetünk, háttérképként (Kreisa, d. n.).

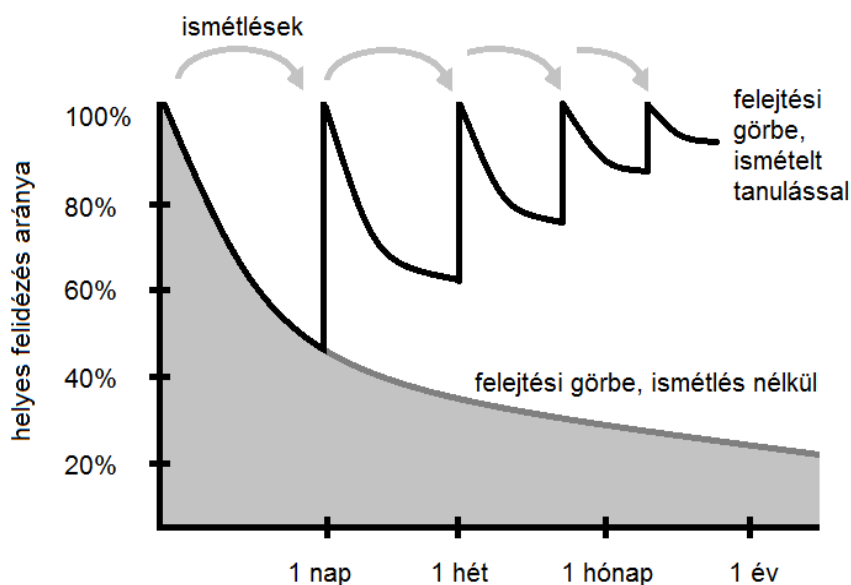
2.2. Általában a gamifikációról

A gamifikáció szó szerint “játékosítást”, játékosá tételt jelent, azaz különböző munka- vagy tanulási folyamatok, feladatok hatékonyabbá tételét játékelemek segítségével (Fromann & Damsa, 2016). Napjainkban már megjelenik az élet szinte minden területén, például a kereskedelemben (marketingben) is, amikor valamilyen (nem játék funkciójú) termék megvásárlásához kapcsolódik nyereményjáték, esetleg maga a csomagolás vagy az áruhoz járó ajándék szándékosan épít a gyűjtési vágyra (Lloyd, 2014).

A gamifikációra való törekvés erőteljesen megjelenik a nyelvtanulást segítő alkalmazásokban is, melyek általában már felhasználói felületükkel, dizájnnal is a játékoságot hangsúlyozzák. Ezt szolgálják még az alkalmazásokon belüli pontozások, eredménylisták, gyűjthető virtuális kitűzők, ajándékok is.

Gyakran (pl. a Duolingo vagy a Memrise esetén) a programok pontozási rendszere arra motiválja a tanulót, hogy lehetőség szerint minden nap tanuljon az alkalmazással (legalább egy – személyre szabható – minimális időt), ezáltal biztosítva a hatékony nyelvtanuláshoz szükséges napi rendszerességet.

2.3. Időzített ismétléses rendszerek

1. ábra – felejtési görbe ismétléssel és ismétlés nélkül (Wyner 2014, p. 42.)

A számítógépes, okostelefonos nyelvtanuló alkalmazások nagyon gyakran alapulnak az ún. időzített ismétléses rendszereken (spaced repetition systems, avagy SRS). Ezek tulajdonképpen a hagyományos szótanuló kártyák (egyik oldalukon egy “kérdéssel”, a másikon pedig a “válasszal”, pl. egy szóval vagy kifejezéssel az egyik oldalon, a másikon pedig annak célnyelvű párjával) digitális megfelelői, mely során a már jól megtanult kártyák egyre ritkábban kerülnek újra “kikérdezésre”, így a tanuló a “pakliban” (deck) maradó nehezebb szavakra tud koncentrálni. Gabriel Wyner (2014), a Fluent Forever szerzője az SRS rendszerek használatát tartja a nyelvtanulás három kulcsa közül az egyiknek (e három: elsőként a kiejtést megtanulni; kerülni a belső fordításokat beszéd előtt; SRS használat).

Az időzített ismétléses rendszerek nem csupán a nyelvtanuláshoz használhatóak, hanem bármilyen olyan ismeret elsajátításhoz, ahol a megtanulandó anyag felbontható kérdésekre és válaszokra.

További, időzített ismétlésen alapuló módszerek:

- Goldlist módszer, amely tulajdonképpen egy kézírásos, füzetben vezetett időzített ismétléses rendszer, ahol a tanulandó szavak folyamatos átírása biztosítja azok rögzülését a tanuló hosszútávú memóriájában (Machová, 2018).
- Sebastian Leitner dobozos módszere szintén egy időzített ismétléses rendszer, tanulókétyákkal. Ekkor különböző, hierarchikusan rendezett dobozokban vannak a már jól megtanult, a kevésbé megtanult és az újonnan megtanulandó szavak (kétyák), és a tanuló helyes illetve helytelen válaszai alapján kerülnek előbbre vagy vissza a hierarchiában, így végül az utolsó dobozba kerülnek a már tökéletesen elsajátított szavak, az elsőbe pedig a „legmakacsabbak”, és az új szavak. Az egyes dobozokhoz más-más ismétlési periódus is társul, az első periódusa lehet napi, míg a következő dobozoké egyre ritkul (pl. 3 napi, heti, kétheti, havi, stb.) (Hutchinson, 2018). Tulajdonképpen a későbbiekben ismertetett szoftveres rendszerek, alkalmazások a kétyák „dobozokba helyezését”, időzítését automatizálják.

2.4. Nyelvtanulást segítő alkalmazások és oldalak

2.4.1. Duolingo

A Duolingo (<https://www.duolingo.com>) programot Louis von Ahn, a Pennsylvaniai Carnegie Mellon University számítástechnika professzora és Severin Hacker PhD hallgató hozták létre 2012-ben

(O'Connor, 2014). Louis von Ahn több startup elindításában közreműködött, többek között a reCaptcha hitelesítő megoldás egyik megalkotója is (Lansat & Feloni, 2018). A program minden fontos platformon, mobileszközön szabadon hozzáférhető (Android és OS X [Apple] operációs rendszerű mobiltelefonok, tabletek, valamint személyi számítógépek). PC-ken nem önálló alkalmazásként, hanem egyszerűen böngészőben futtatható.

Egy egyszerű regisztrációt követően (létrehozhatunk saját fiókot, vagy használhatjuk a Google vagy Facebook fiókunkat is) kezdhetjük el a program használatát. A fizetős változata offline is elérhető, ezzel szemben az ingyeneshez folyamatos online kapcsolat szükséges, valamint azon időnként hirdetések jelennek meg.

Az első években a Duolingo crowdsourcing (közösségi finanszírozás) elven működött, a tanulók által végzett és hierarchikusan ellenőrzött fordításokat tudtak nyújtani a Duolingótól ezt megrendelőknek, később állt át a rendszer jelenlegi modellre.

A program neve (*Duo - lingo*) arra utal, hogy mindig egy választott alapnyelvről lehet tanulni egy másik nyelvet. Magyar alapnyelvről jelenleg csak az angol érhető el, de az angolul tudók már nyelvek egész tárházából választhatnak (2020 márciusában 35 nyelv és ezek 91 féle nyelvpár-kombinációja közül). A spanyol anyanyelvűek illetve a spanyolt alapnyelvként választók tíz tanulandó nyelv közül választhatnak, míg francia kurzus-alapnyelvről hat tanulandó érhető el.

A magyar alapnyelv ezen korlátozottsága előny is lehet, amennyiben a felhasználó több idegen nyelvet tanul egyszerre, vagy egy már mélyebben elsajátított idegen nyelv gyakorlása mellett (pl. angol) egy másik tanulásába kezd. Hiszen ekkor az angolt alapnyelvként beállítva már lehetősége nyílik a fentebb említett 35 tanulandó nyelv közül választani.

A Duolingo úgy lett a világ egyik legnépszerűbb nyelvtanuló alkalmazása, hogy egyáltalán nem költöttek hirdetésre, a híre szájhagyománnyal (és internetes megosztásokkal) terjedt: "I'm proud to say we've never spent any money on advertising." ("Büszkén állítom, hogy egy fillért sem költöttünk hirdetésekre") (Ahn, 2016). 2019-ben már 300 millió aktív felhasználója volt az applikációnak, akik 53%-a angolul tanult, és naponta átlagosan 10 percet használták a programot (Smith, 2020).

A programhoz közösségi fórum is tartozik, ahol a tanulók megoszthatják egymással tapasztalatukat a Duolingo használatával vagy más nyelvtanulási kérdésekkel kapcsolatban.

2.4.2. Ankidroid

Az Ankidroid az egyik legismertebb időzített ismétléses rendszer, amelyet a felhasználó "üresen", azaz beépített kártyák nélkül kap meg, és a saját, általa megtanulni kívánt szavakkal, kifejezésekkel töltheti fel. A kártyákat ún. "paklikba" (deck) csoportosíthatjuk. A szöveg mellé képeket és hangokat - célszerűen az idegen szó kiejtését - és más, a megjegyzést segítő információkat is fűzhetünk, ezzel is hatékonyabbá téve a tanulást.

A program automatikusan részletes statisztikákat is készít a tanulási folyamatról, pl. hogy naponta hány órát töltünk szótanulással, mely periódusok a legaktívabbak, milyen arányú a szavak bevésoedése.

A program (ahogy erre a neve is utal) Android operációs rendszerű telefonokon érhető el, és felhőben tárolja az adatokat, így egy új eszközre is könnyen magunkkal vihetőek a virtuális tanulókártyák.

2.4.3. Memrise

A Memrise (<https://www.memrise.com>) egy webböngészőben és applikációban is elérhető időzített ismétléses rendszer, amely többek

között abban különbözik az Ankidroidtól, hogy már feltöltött, kész kártyákkal, leckék sokaságával rendelkezik, de akár mi magunk is létrehozhatunk újabbakat, és megoszthatjuk azokat a többi felhasználóval.

A 2010-ben alapított rendszert már 40 millió tanuló használja a világ 189 országából, elsősorban nyelvtanulásra. A Memrise fejlesztői csapatának nyelvészek is a tagjai (Memrise, d. n.).

2.4.4. WordUp

A WordUp szintén egy időzített ismétléses rendszer, mely a szavak előfordulási gyakorisága alapján (word frequency) szortírozza azokat, így lehetőségünk van először a leggyakoribb szavakat megtanulni. A szótára előre rögzített, és csak az angol nyelv tanulására ad lehetőséget.

Különlegessége, hogy beépített szótárat és thesaurust tartalmaz, valamint a tanulandó szavak mellé bemutat azokat tartalmazó idézeteket, dalszövegeket, sőt népszerű filmsorozat-részleteket.

2.4.5. Engvid.com

Az Engvid.com egy ingyenes, YouTube-alapú nyelvlecke-oldal, ahol több angol anyanyelvű vloggertől találhatunk nyelvtani, különböző tematikus szókincsbővítő és további nyelvtanulást segítő videókat. A videók között téma, tanár és nehézségi fok alapján is kereshetünk, illetve mindegyikhez kapcsolódik egy rövid teszt is, amivel ellenőrizhetjük, hogy mennyire sajátítottuk el az elhangzottakat.

2.4.6. Penpal applikációk

A penpal ("levelezőtárs") weboldalakon és mobiltelefonos applikációkkal anyanyelvű tanulópartásokat kereshetünk, anyanyelv és beszélt / tanulni kívánt nyelvek, lakóhely, kor, nem és érdeklődési körök

alapján. Optimális esetben a felhasználó olyan levelezőtársat találhat, aki éppen az általa anyanyelvként beszélt nyelvet kívánja elsajátítani, és viszont. Természetesen – kiterjesztve a “penpal” szó jelentését – nem csak klasszikus, írásbeli, levél formátumú kommunikációra van lehetőség, hanem azonnali csevegésre és - ami a nyelvtanulás szempontjából még hasznosabb - hangkapcsolatra is.

Ilyen oldalak, applikációk:

- www.penpalworld.com
- www.interpals.net
- www.conversationexchange.com
- www.livemocha.co
- Tandem applikáció

2.4.7. További applikációk

A fentiekén kívül még többféle nyelvtanulást segítő alkalmazás-típus létezik, például különböző nyelvtani tesztek, vagy szótanulást segítő játékok: keresztrejtvények vagy szókereső játékok (ezek lehetnek akár anyanyelvi felhasználóknak szánt programok is).

A nyelvtanulást segítő főbb alkalmazások ikonját érdemes a telefon kezdőképernyőjére helyezni, hogy minél inkább szem előtt legyenek és emlékeztessenek a tanulásra, valamint hogy minél egyszerűbben, gyorsabban hozzáférhetőek legyenek.

3. Túl az okostelefonon

Az okostelefonon kívül is több okos- és offline, hagyományos eszközt is felhasználhatunk a nyelvtanuláshoz.

3.1. E-book olvasó

Előnye az okostelefonhoz képest többek között az e-papír kijelző, ami a szem számára sokkal jobban hasonlít a hagyományos papírhoz (sőt szinte teljesen annak illúzióját kelti), valamint a technológiából adódóan energiatakarékos is. Ezen kívül hasznos, hogy az olvasás, tanulás során kevésbé terelődik el a felhasználó figyelve, hiszen az okostelefonokkal szemben az e-book olvasókon - még ha közülük több rendelkezik online funkciókkal is - nem futnak közösségi alkalmazások, így nem érkeznek az olvasás folyamatát megszakító üzenetek, értesítések. A hagyományos könyvekhez képest előnye, hogy egyetlen, könnyen hordozható és könnyű készülékben akár egy könyvespolci vagy teljes házikönyvtárnyi könyvet magunkkal vihetünk, valamint több készülék (pl. Kindle) rendelkezik beépített fordítóval, thesaurussal, valamint a ritkább szavak akár több fokozatban állítható sorközi magyarázatával.

3.2. Hangoskönyvek

Az aktív és teljes odafigyelést igénylő olvasással szemben hangoskönyvekkel passzívan fejleszthetjük az idegen nyelvű szöveghallgatás készségét, akár utazás, sportolás vagy más aktív tevékenységek közben.

Az Audible hangoskönyv-szolgáltatás számos olyan funkcióval rendelkezik, amelyek segítik a nyelvtanulást: ilyen például a beállítható szövegsebesség (gyorsítható vagy akár le is lassítható), vagy az

egyérintéses visszatekerés 5-10 másodperccel. A felhasználó kitartását növelheti itt is a gamifikáció, a statisztikák, az elért "rang", valamint az elolvasott könyvekért, elért eredményekért járó virtuális jelvények, kitüntetések.

3.3. Hangasszisztensek

Ezek megtalálhatóak a telefonokban is, de akár külön, dedikált eszközökben (okoshangszórók, ébresztőórák, karórák), vagy tabletekben, személyi számítógépekben is. Ilyen az Amazon Echo, Siri (Apple), Bixby (Samsung), vagy a Google asszisztens.

A hangoskönyvekkel szemben a hangasszisztensekkel (inter)aktívan, beszéddel is gyakorolhatjuk a nyelvet, hiszen az eszközöknek szöveget diktálva, hangutasításokat adva könnyen letesztelhetjük, hogy szándékunknak megfelelően értelmezi-e a kiadott parancsokat, felismeri-e a kiejtésünket – és hogy mennyire értjük meg a kapott választ.

3.4. Kézzel írt, papír alapú tanulókártyák

Bár kevésbé hordozható és kényelmetlenebb, mint a programozott időzített szótanuló alkalmazások a telefonon vagy számítógépen, előnye is van: a saját kézzel írt jegyzetek Pam A. Mueller és Daniel M. Oppenheimer (2014) kutatása szerint jobban az emlékezetbe vésődnek. Emellett képernyő-időt szabadítanak fel, illetve nem terelik el közben a figyelmünket a számítógép vagy telefon egyéb (pl. közösségi, játék) funkciói. A tanulókártyákkal a leghatékonyabban a 2.3. alfejezetben bemutatott, Leitner-féle dobozos módszerrel tanulhatunk.

3.5. Eszközök ötvözése

A hangoskönyvet és hagyományos könyvet (vagy e-bookot) párhuzamosan használva egyszerre láthatjuk és hallhatjuk az olvasmányt, így jobban bevésozódhet olvasás közben a szavak helyes kiejtése. Ezzel elkerülhető a „broken word” jelenség, amikor egy olvasott szóhoz téves feltételezett kiejtés kapcsolódik és rögzül, így hiába tanulja meg az írott formáját, később a hallott szót esetleg önállóként és ismeretlenként észleli a tanuló (Wyner 2014, p. 245). Az e-book olvasó használata azért célszerű, mert az olvasást megszakítva egyszerűen tudunk akár több könyvet is onnan folytatni, ahol korábban abbahagytuk (általában a hangoskönyv-applikációk is eltárolják, hol tartottunk az adott műben, így azzal szinkronban, keresgélés nélkül tudjuk folytatni az olvasást).

3.6. Tanulás filmekkel, sorozatokkal, vlogokkal

A nyelvtanulás szolgálatába állíthatóak a napjainkban egyre népszerűbb streaming szolgáltatók is, mint pl. a Netflix és az HBO GO, amelyekben nagyon sok film és sorozat érhető el, elsősorban angol és német nyelven. A tanulást segíti a ki-be kapcsolható feliratozás, valamint az egyszerű, a hangoskönyveknél már említett egyérintéses 15 másodperces vissza- és előreugrás a filmben, amivel könnyen újra meghallgathatjuk vagy kijegyzetelhetjük a kevésbé értett, vagy új kifejezéseket tartalmazó szövegrészeket. A megkezdett filmeket később pontosan onnan folytathatjuk, ahol korábban abbahagytuk, illetve le is menthetjük az eszközünkre (pc, telefon, tablet), így akár offline is megnézhetjük.

A sorozatok előnye a filmekkel szemben, hogy huzamosabb ideig, akár sok részen, évadon keresztül követhetünk egy szériát, így kialakít egy kötődést a szereplőkhöz, történethez (ráadásul általában a sorozatok felépítése, történetmesélése is épít a kíváncsiságra), így

jobban meg is tanulhatjuk a sorozatban felbukkanó gyakoribb szavakat, kifejezéseket, a főbb szereplők "szavajárását" (Kumar, 2017.)

Több olyan népszerű, akár milliós nézettséggel és több százezer feliratkozóval rendelkező poliglott / nyelvi coach YouTube vlogger is van, akik különböző nyelvtanulási témákról, problémákról, szituációkról, tanácsokról működtetnek YouTube csatornát. Ezek haszna kettős, hiszen egyrészt érdekes nyelvtanulási témákról szólnak, másrészt a célnyelven osztják meg gondolataikat a nézőkkel, követőkkel.

- Steve Kaufman - Lingosteve (188 ezer feliratkozó)
<https://www.youtube.com/user/lingosteve>
- Learn English Lab (1,5 millió feliratkozó)
<https://www.youtube.com/channel/UCImiNBzWUNuHBm95F8SyMYA>
- Speak English with Vanessa (1,9 millió feliratkozó)
<https://www.youtube.com/user/theteachervanessa>
- English with Lucy (3,5 millió feliratkozó)
<https://www.youtube.com/channel/UCz4tgANd4yy8Oe0iXCdSWfA>

4. Felmérés a nyelvtanulásról és a nyelvi kompetenciákról

4.1. Hipotézisek

Szakedolgozatom kutatásának első hipotézise az, hogy valaki minél magasabb szintű nyelvtudással rendelkezik, annál inkább hisz a nyelvtanulás fontosságában, az önálló tanulás lehetőségében és jelentőségében, és sokkal inkább szórakoztató, izgalmas tevékenységként éli meg a nyelvtanulás folyamatát, amelyet így elsősorban a saját belső motivációja hajt.

A második hipotézis, hogy a nyelvvizsgák számában kifejeződő nyelvtudás valahol a 30-40 éves korcsoportban mutathat kiemelkedő értéket, mivel itt két ellentétes hatás érvényesülhet: egyrészt, hogy a nyelvvizsga (főleg a felsőfokú nyelvvizsga) megszerzése a befektetett tanulási idő miatt későbbre tolódhat, másrészt – mindezt ellensúlyozva – a fiatalabb korosztálynak egyre nagyobb szükségesség a nyelvvizsga és nyelvtudás megszerzése.

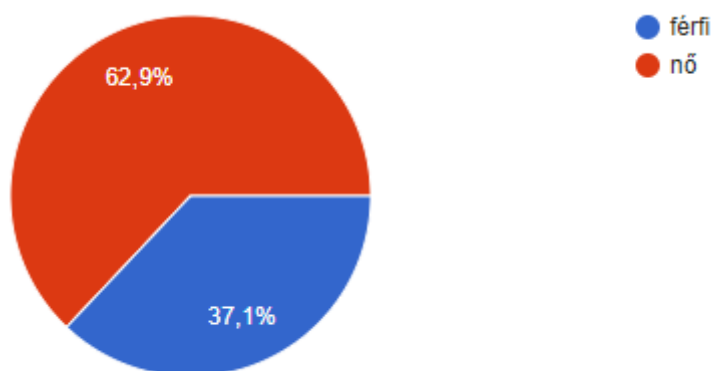
A kutatásban vizsgált harmadik hipotézis, hogy a nyelvvizsgák száma összefüggést mutathat a lakóhellyel is, azaz hogy a fővárosban és nagyobb városokban élők több vizsgával rendelkeznek, mint a kisebb települések lakói (elsősorban a nagyobb városokban jobban megjelenő multinacionális cégek és a nyelvtudást igénylő munkakörök miatt).

4.2. A kérdőívről érkezett alapadatok

Célcsoportom a teljes magyar, felnőtt népesség volt. Ehhez egy online kérdőívet ("Felmérés a nyelvtanulásról és a nyelvi

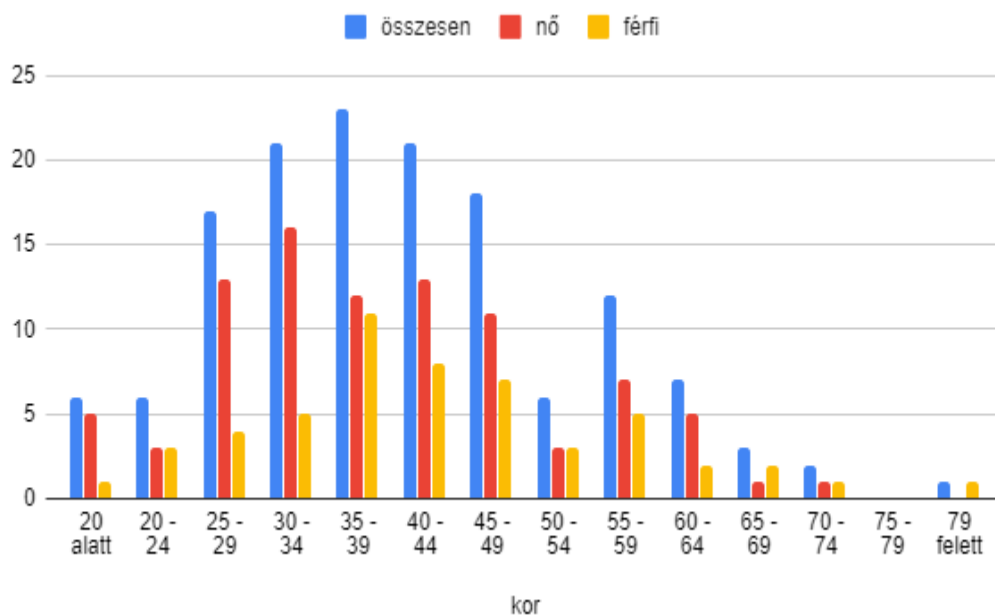
kompetenciákról” címmel) készítettem, melyet a személyes, nyilvános Facebook-oldalamon osztottam meg (a további megosztások lehetőségével), valamint néhány, a nyelvtanulás szempontjából közömbös, ebből az aspektusból vegyes összetételű csoportban, fórumban tettem közzé - érdeklődési, ismeretségi körömnek megfelelően főleg belföldi természetjárók, kirándulók között.

A kilenc napos felmérési intervallumban 143 válasz érkezett. Természetesen a felmérés nem reprezentatív, és valóban, több részcsoport is jelentősen felülreprezentált lett: a válaszadók közül a budapestiek aránya 51,7%, a nők aránya 62,9% (ez utóbbi részben magyarázható azzal, hogy William G. Smith kutatása szerint a nők nagyobb arányban töltik ki az akár “gendersemleges” témájú kérdőíveket is (Smith, 2008)), a diplomások aránya pedig 76,2%. Emellett az is valószínű, hogy a kérdőívet szívesebben töltötték ki azok, akiket érdekel a nyelvtanulás és egy vagy több nyelvből komolyabb tudással rendelkeznek, az eredmények emiatt is torzítottak lehetnek.

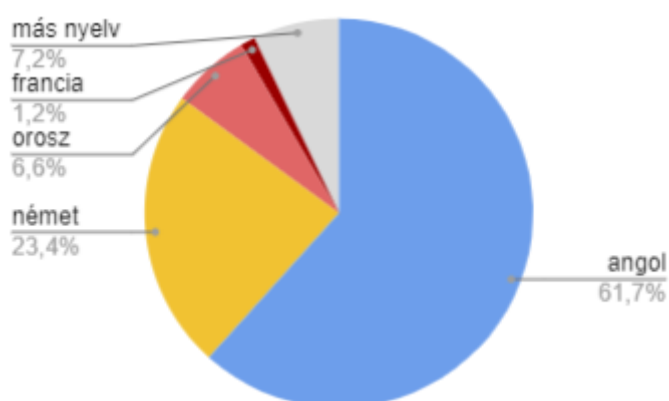
2. ábra – nemek aránya

A válaszadók kor és nem szerinti eloszlása közelít a normál-eloszlás haranggörbéjéhez:

3. ábra – válaszadók kor és nem szerinti eloszlása

A legtöbb válaszadó az angol nyelvet jelölte meg az általa legmagasabb szinten beszélt idegen nyelvként (61,7%), ezt követte a német (23,4%) és az orosz (6,6%):

4. ábra – a válaszadók által a legmagasabb szinten beszélt idegen nyelv

4.3. A motiváció és a nyelvtudás közötti összefüggés

A következő táblázatok a középfokú (1. táblázat) és felsőfokú (2. táblázat) nyelvvizsgálóval rendelkező (vagy nem rendelkező) válaszadók nyelvvizsgálóinak számát, valamint a családi és munkahelyi környezet nyelvtanulást támogató vagy hátráltató szerepét (5-ös skálán: 1 = egyértelműen hátráltató, 5 = egyértelműen támogató), valamint a motivációkat mutatja (szintén 5-ös skálán, 1 = egyáltalán nem ez motiválja a válaszadót, 5 = határozottan ez motiválja).

Látható, hogy a legnagyobb szerepe az értékek alapján – Lomb Kató képletének (11. oldal) megfelelően – a belső motivációnak van (átlagosan 3,92), és ez mutatja a legegységesebb összefüggést is a nyelvvizsgáló számával (sárga színnel kiemelve).

középfokú nyelvvizsgálók száma	0	1	2	2<	átlag
fő	44	64	32	3	
jelenleg nyelvet tanul	16	22	14	2	
család támogat / hátráltat	3,54	3,72	3,75	4,00	3,68
munkahely támogat / hátráltat	3,37	3,28	4,09	2,67	3,48
motiváció:					
szakmai előrelépés	3,31	3,36	3,35	2,00	3,31
külföldi munkavállalás	2,66	2,74	2,39	1,33	2,60
társadalmi elismerés	2,59	2,57	2,55	1,67	2,55
belső motiváció	3,69	3,81	4,28	4,67	3,92

1. táblázat: középfokú nyelvvizsgálóval rendelkezők motivációja, nyelvvizsgáló száma szerint

Hasonló eredmény látható a 2. táblázatban is, mely a felsőfokú nyelvvizsgáló számát mutatja:

felsőfokú nyelvvizsgák száma	0	1	2	2<	átlag
fő	98	36	7	2	
jelenleg nyelvet tanul	38	13	2	1	
család támogat / hátráltat	3,62	3,78	3,57	5,00	3,68
munkahely támogat / hátráltat	3,35	3,69	3,86	4,50	3,48
motiváció:					
szakmai előrelépés	3,16	3,71	2,83	4,00	3,31
külföldi munkavállalás	2,56	2,71	2,33	3,00	2,60
társadalmi elismerés	2,47	2,57	3,33	3,00	2,55
belső motiváció	3,71	4,20	4,71	5,00	3,92

2. táblázat: felsőfokú nyelvvizsgával rendelkezők motivációja, nyelvvizsgák száma szerint

4.4. A nyelvtudás és a nyelvtanulás megítélése

A következő táblázatok azt mutatják, hogy a nyelvvizsgák száma milyen összefüggést mutat különböző, a nyelvtanulással, nyelvtudással kapcsolatos állítások megítélésével kapcsolatban. A válaszadók 5-ös skálán jelölték meg, hogy egy-egy állítással mennyire értenek egyet (1 = egyáltalán nem ért egyet, 5 = határozottan egyetért). A vizsgált állítások az alábbiak:

1. "Nyelvet tanulni mindig jó befektetés, akár anyagilag is hamar megtérül."
2. "Csak gyerekkorban lehet jól megtanulni egy idegen nyelvet, később már kár vele próbálkozni."
3. "Annyi ember vagy, ahány nyelvet beszélsz."
4. "Csak külföldön, célnyelvi környezetben lehet igazán hatékonyan nyelvet tanulni."
5. "Ma már az internetnek, okostelefonoknak, applikációknak, fórumoknak és akár a távolabbi földrészeken élőkkal való

egyszerű kommunikációnak köszönhetően akár önállóan is lehet hatékonyan nyelvet tanulni, információkat, érdekes tartalmakat, anyanyelvi beszélőket találni."

6. "Nyelvet tanulni csak nyelvtanárral vagy nyelviskolában lehet igazán, önállóan nem."
7. "Másoknak könnyebb nyelvet tanulni, de nekem nincs nyelvérzésem."
8. "Ma már elengedhetetlen a megfelelő idegennyelv-tudás, számomra és a legtöbb ember számára."
9. "A jó idegennyelv-tudás segít jobban tájékozódni a világban, kiszűrni a "fake news"-t, megismerni több nézőpontot."
10. "A nyelvtanulás tud játékos és örömteli is lenni."
11. "Addig nem szeretek / merek megszólalni, amíg legalább az alapokat biztosan nem tudom. Ha már elég jól ismerem a nyelvet, akkor majd beszélek."
12. "Akár ingyen vagy nagyon olcsón is lehet nyelvet tanulni, telefonos applikációkkal, néhány tankönyvvel egy antikváriumból, idegen nyelvű televíziós adásokkal, híroldalak olvasásával..."

A 3. táblázat középfokú nyelvvizsgák száma szerinti válaszok láthatóak, míg a 4. táblázat a felsőfokú nyelvvizsgák száma szerinti eredményeket mutatja.

középfok	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
0	3,98	1,79	3,60	3,14	3,58	2,56	2,16	4,07	4,28	4,07	3,35	3,42
1	4,06	2,06	3,41	3,11	3,83	2,39	1,95	4,29	4,52	4,34	3,49	3,84
2	4,19	2,06	3,75	3,28	4,03	2,50	1,26	4,56	4,59	4,72	2,66	4,00
2+	3,67	1,67	4,33	3,67	4,33	1,67	1,33	4,67	5,00	4,33	2,67	3,67
átlag	4,06	1,97	3,56	3,17	3,81	2,45	1,85	4,29	4,47	4,35	3,24	3,75

3. táblázat: az állítások megítélése a középfokú nyelvvizsgák száma szerint

felsőfok	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
0	4,08	1,97	3,40	3,25	3,78	2,42	2,05	4,10	4,32	4,22	3,27	3,71
1	4,06	1,97	3,78	3,03	3,78	2,67	1,50	4,67	4,81	4,58	3,42	3,56
2	3,71	2,29	4,29	2,71	4,00	2,14	1,14	4,86	4,71	4,71	2,29	4,86
2+	4,00	1,00	5,00	3,50	5,00	1,00	1,00	4,50	5,00	5,00	2,00	5,00
átlag	4,06	1,97	3,56	3,17	3,81	2,45	1,85	4,29	4,47	4,35	3,24	3,75

4. táblázat: az állítások megítélése a felsőfokú nyelvvizsgák száma szerint

Sárga alapszínnel vannak kiemelve azok az oszlopok, amelyek teljesen egyértelmű, monoton csökkenő / növekvő összefüggést mutatnak.

4.5. A nyelvvizsgák száma az életkor függvényében

Az 5. táblázat az egyes életkori csoportok által megszerzett középfokú és felsőfokú nyelvvizsgák számát, valamint annak egy főre vetített arányát mutatja.

életkor	fő	középfok	középfok / fő	felsőfok	felsőfok / fő
20 év alatt	6	4	0,67	3	0,50
20 - 24 év	6	8	1,33	4	0,67
25 - 29 év	17	17	1,00	15	0,88
30 - 34 év	21	24	1,14	4	0,19
35 - 39 év	23	23	1,00	5	0,22
40 - 44 év	21	17	0,81	6	0,29
45 - 49 év	18	21	1,17	4	0,22
50 - 54 év	6	5	0,83	2	0,33
55 - 59 év	12	6	0,50	3	0,25
60 - 64 év	7	4	0,57	1	0,14
65 - 69 év	3	4	1,33	6	2,00
70 - 74 év	2	3	1,50	3	1,50
75 - 79 év	0	0	-	0	-
79 év felett	1	1	1,00	0	0,00
átlag			0,96		0,39

5. táblázat - nyelvvizsgák száma életkor szerint

4.6. A nyelvvizsgák száma a lakóhely függvényében

A 6. táblázat az egyes lakóhely-kategóriák (Budapest, 50 ezer lakos feletti település, más település) szerinti bontásban mutatja be a válaszadók közép- és felsőfokú nyelvvizsgálóinak számát, valamint azok egy főre eső értékét.

lakóhely	fő	középfok	középfok / fő	felsőfok	felsőfok / fő
Budapest	74	74	1,00	31	0,42
50E fő feletti település	19	19	1,00	10	0,53
más település	50	44	0,88	15	0,30
átlag			0,96		0,39

6. táblázat - A nyelvvizsgák száma lakóhely szerint

4.7. A nyelvtudás forrása és hátráltató tényezői

	középfokú nyelvvizsgák száma			
	0	1	2	2 +
Elsősorban minek köszönheti a nyelvtudását?				
Gyermekkori többnyelvű környezet	1,56	1,26	1,61	2,67
Közoktatás	2,95	2,76	3,23	3,33
Különórák	2,65	3,44	3,65	2,00
Önálló tanulás	3,47	3,97	4,28	3,33
Külföldön töltött idő	2,40	2,52	2,77	2,66
Filmek, zene	2,97	3,24	3,94	3,67
Mennyire hátráltatják a következő tényezők?				
időhiány	3,74	3,47	3,68	3,67
pénzhiány	2,57	2,30	2,30	2,00
motiváció hiánya	2,57	2,60	2,19	2,67
nyelvérzék hiánya	2,50	2,19	1,45	1,00
rossz memória	2,13	1,94	1,45	1,00
kudarctól való félelem	1,97	1,72	1,42	2,67

7. táblázat – nyelvtudás forrása és hátráltató tényezői

Ahogy a 7. táblázatból látható, szoros és egyértelmű összefüggést mutat a nyelvérték feltételezett hiánya és a rossz memória a megszerzett nyelvvizsgák számával.

4.8. A kérdőív további eredményei

A válaszadók a kérdőíven nevesített (és a dolgozat 2. fejezetében is részletesebben bemutatott) alkalmazásokon kívül – Duolingo, AnkiDroid, WordUp – a kérdőív „Próbált még más nyelvtanuló applikációkat, programokat, és ha igen, mik voltak azok?” kérdésére még a további alkalmazásokat említették többször:

- Quizlet (4 említés)
- BBC Learning English (3 említés)
- Rosetta stone (3 említés)

Egy-egy válaszadó megnevezte még a következő programokat: Xeropan, Manóangol, Drops. English grammar in use, Simply, British Council applikáció, 5 perc angol, LingoPlay, Busuu, Mondly, LingQ, Beelilingual.

4.9. A hipotézisek igazolása és cáfolata

A hipotézisek vizsgálata előtt fontos leszögezni, hogy azok természetesen a reprezentativitás hiánya miatt csak az online kérdőívet kitöltőkre vonatkoznak.

Ahogy a 4.3. alfejezetben az 1. és 2. táblázat adataiból látható, azok a kérdőívet kitöltők körében alátámasztják az 1. hipotézist: minél több nyelvvizsgálóval rendelkezik a válaszadó, annál nagyobb arányban jelöli meg a belső motiváció fontosságát a nyelvtanulásban.

A 4.4. alfejezet eredményei (3. és 4. táblázat) is azt mutatják, hogy a válaszadó minél több nyelvvizsgálóval rendelkezik, annál inkább egyetért a nyelvtanulás fontosságát hangsúlyozó állításokkal, valamint annál kevésbé ért egyet a nyelvtanulást hátráltató tévhitekkel – tehát ennek eredményei is az 1. hipotézist igazolják.

A 2. hipotézist illetően, ahogy az 5. táblázatból látható, azt a feltevést, mely szerint az életkor és a nyelvvizsgák száma között összefüggés állapítható meg, a válaszadók körében nem sikerült igazolni, nem emelkedik ki szignifikánsan a 30-39 éves korosztály, illetve a kis elemszámú korosztályok az eredményt erőteljesen torzíthatják.

A 3. hipotézis a 6. táblázat alapján igazolható, tehát - a válaszadók körében - a lakóhely és a nyelvvizsgák száma között szoros összefüggés állapítható meg, és a fővárosban vagy nagyobb városokban élők több egy főre jutó közép- és felsőfokú nyelvvizsgálóval rendelkeznek a kisebb településeken élőknél és így az országos átlagnál.

4.10. Konklúzió

Látható, hogy napjainkban nagyon sok nyelvtanulási módszer, tananyag, célnyelvi input és applikáció áll akár a teljesen önállóan, akár a tanári, mentori segítséggel vagy tanulói párban, közösségben nyelvet tanulni szándékozók rendelkezésére. A kutatás arra is rávilágított, hogy

mindez önmagában nem elég, valóban rendkívül fontos a nyelvtanulás szempontjából a belső motiváció.

A nonprofit, vagy forprofit jellegük ellenére ingyenes tananyagokat is biztosító oktatói (Engvid.com), tanulói (penpal oldalak, Duolingo fórum, facebook csoportok) vagy akár poliglott közösségek (polyglotclub.com) szerepe egyre nagyobb lehet a nyelvtanulásban. Különösen igaz ez napjainkban, amikor a virtuális közösségekkel kapcsolatos korábbi fenntartások és sztereotípiák után a COVID-19 járvány miatti egészségügyi megfontolások, valamint a hivatalos ajánlások is inkább az online közösségek, digitális kapcsolattartás és e-learning megoldások felé terelik a tanulókat.

Egy későbbi, mélyebb dolgozatban érdemes lenne a szakdolgozat első részében ismertetett módszereket és programokat részletesebben elemezni, használatukat, alapfunkcióikat bemutatni, és továbbiakat is tárgyalni.

Ahogy a felmérésből kiderült, a minta nem volt reprezentatív, sőt több részcsoport tekintetében is jelentősen felülreprezentált volt (továbbá voltak nagyon alacsony elemszámú részcsoportok), ezért fontos lenne a kutatást reprezentatív mintán, részletesebb kérdőívvel elvégezni. A nyelvi kompetenciákat tekintve többek között ki lehetne térni külön az írásbeli és szóbeli nyelvvizsgára, valamint vizsgálni az egyes nyelvi készségeket (írás, olvasás, beszéd, szövegértés), vagy akár azt, hogy a nyelvvizsga (nyelvvizsgák) megszerzése hány éves korban történt. A kutatás nem vizsgálta a válaszadók viszonyulását a tanult idegen nyelvekhez kapcsolódó közösségekhez és kultúrához, pedig Csizér, Dörnyei és Németh (2004) kutatásai szerint ennek is komoly jelentősége van a motivációban.

Az első fejezetben szó volt Lomb Kató alapelveiről, a szakdolgozatot is az ő gondolataival zárom, melyekből erőt és

motivációt meríthetnek azok, akiket a tökéletességre való törekvés csapdája (Madzarevic, 2019) hátráltat a nyelvtanulásban, kommunikációban:

„Azért tanuljunk nyelveket, mert a nyelv az egyetlen, amit rosszul is érdemes tudni.

Ha valaki csak kicsit tud hegedülni, hamar be fogja látni, hogy a környezetének szerzett kínos percek nem állnak arányban azzal az esetleges örömmel, amelyet a kontár játék neki magának szerez. Az amatőr – mondjuk – kémikus, csak addig nem komikus, amíg tisztában van érdeklődésének hobby-jellegével és nem pályázik szakmai babérokra. Az orvostudományban „kicsit jártas” ember sokra nem viszi, és ha tudását értékesíteni akarja, még be is csukják, mint kuruzslót.

Egyedül a nyelvekben jelent értéket már a laikusság is. Hibákkal teli mondatok is építhetik a jóakarat hidját ember és ember között. És lehet, hogy rosszul fogalmazott mondatokban kérdezzük meg a velencei pályaudvaron, hogy melyik vonatra kell szállnunk, de még mindig jobb, mintha ennyire sem futja a tudományból és Milano helyett visszautazunk Budapestre.” (Lomb, 1970, p. 27.)

Irodalomjegyzék

- AHN, LUIS VON (2016): What was Duolingo's initial marketing strategy? - Quora
<https://www.quora.com/What-was-Duolingos-initial-marketing-strategy>
letöltve: 2020.01.26.
- ASHBY, ROB: The Language Learning Curve: What's the Best Way for You to Improve Your Language Skills?
<https://www.fluentin3months.com/language-learning-curve/>
letöltve: 2020.01.26.
- AL-FATTAH, NAWAL A (2016): Multilingualism and images of the other: from conflict between nations to nations to dialogue of civilizations.
https://www.vdu.lt/cris/bitstream/20.500.12259/31338/1/ISSN2335-2027_2016_N_8.PG_31-57.pdf
letöltve: 2020.03.05.
- COUNCIL OF EUROPE (2001): Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment.
<https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages>
<https://rm.coe.int/1680459f97>
letöltve: 2020.01.26.
- CSIZÉR KATA, DÖRNYEI ZOLTÁN, NÉMETH NÓRA (2004): A nyelvi attitűdök és az idegen nyelvi motiváció változásai 1993 és

2004 között Magyarországon, in: Magyar Pedagógia, 104. évfolyam 4. szám, Szeged.

http://misc.bibl.u-szeged.hu/14061/1/mp_2004_004_6389_393-408.pdf

letöltve: 2020.03.18.

- DENG, BOER (2015): English is the language of science.
<https://slate.com/technology/2015/01/english-is-the-language-of-science-u-s-dominance-means-other-scientists-must-learn-foreign-language.html>
letöltve: 2020.03.01.
- EUROSTAT (2019): EU citizens living in another member state – statistical overview.
https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/EU_citizens_living_in_another_Member_State_-_statistical_overview
letöltve: 2020.03.20.
- FLACHNER BALÁZS (2020): Kis gömböcként zabálja fel az angol nyelv a világot – Index.hu.
<https://index.hu/techtud/2020/02/22/nyelvezet-egyest-allamok-anglia-bolygo-angol-nyelv-hegemonia/>
letöltve: 2020.03.01.
- FROMANN RICHÁRD, DAMSA ANDREI (2016): A gamifikáció (játékosítás) motivációs eszköztára az oktatásban – Új pedagógiai szemle.
<https://folyoiratok.ofi.hu/uj-pedagogiai-szemle/a-gamifikacio-jatekositas-motivacios-eszkoztara-az-oktatasban>

letöltve: 2020.01.25.

- GODWIN-JONES, ROBERT (2017): Smartphones and language learning.

https://scholarspace.manoa.hawaii.edu/bitstream/10125/44607/1/21_02_emerging.pdf

letöltve: 2020.03.19.

- GRÄTZER JÓZSEF (1986): Sicc. Móra Könyvkiadó, Budapest.

- HUTCHINSON, JON (2018): The Leitner System.

<https://www.youtube.com/watch?v=d9u3KxGCio8>

letöltve: 2020.03.21.

- KAUFMANN, STEVE (2019): The definition of a polyglot.

<https://blog.thelinguist.com/the-definition-of-a-polyglot>

letöltve: 2020.01.25.

- KAUFMANN, STEVE (2020): Language learning is mostly about learning words.

<https://www.youtube.com/watch?v=YV6eJwCQr-w>

letöltve: 2020.03.08.

- KOVÁCS GÁBOR (2014): Idegennyelv-elsajátítás. In: Pléh Csaba, Lukács Ágnes: Pszicholingvisztika. Akadémiai Könyvkiadó, Budapest.

- KRASHEN, STEVEN (1981): Second Language Acquisition and Second Language Learning, University of Southern California.

http://www.sdkrashen.com/content/books/sl_acquisition_and_learning.pdf

letöltve: 2020.01.26.

- KREISA, MEREDITH (d. n.): 6 ways + 21 tools to unlock language learning on your phone.
<https://www.fluentu.com/blog/learn-a-language-on-your-phone/>
letöltve: 2020.03.10.
- KUMAR, GANESH (2017): How to Build a Powerful Vocabulary.
<https://www.youtube.com/watch?v=Rn5vzzguNyQ>
letöltve: 2020.03.13.
- LAMPARIELLO, LUCA (d. n. a): How to learn more than one language at the same time.
<https://polyglotclub.com/help/language-learning-tips/learn-several-languages-how>
letöltve: 2020.03.10.
- LAMPARIELLO, LUCA (d. n. b): Can you master more than seven languages?
<https://www.lucalampariello.com/can-master-seven-languages/https://www.lucalampariello.com/can-master-seven-languages/>
letöltve: 2020.03.10.
- LANSAT, MYELLE és FELONI, RICHARD (2018): The CEO who invented an online tool you see every day gave his tech to Yahoo for free — and he doesn't regret it.
<https://www.businessinsider.com/duolingo-ceo-invented-captcha->

[gave-to-yahoo-for-free-2018-6](#)

letöltve: 2020.03.15.

- LLODY, VIOLA (2014): A brief history of gamification.
<https://www.thehrdirector.com/features/learning-development/a-brief-history-of-gamification/>
letöltve: 2020.03.15.
- Lomb Kató (1970): Így tanulok nyelveket. Gondolat, Budapest.
- MACHOVÁ, LYDIA (2017): Ten things polyglots do differently - Polyglot Gathering, Bratislava – előadás.
https://www.youtube.com/watch?v=ROh_-RG3OVg
letöltve: 2020.01.25.
- MACHOVÁ, LYDIA (2018): The ultimate explanation of the Goldlist method to learn vocabulary without memorizing.
https://www.youtube.com/watch?v=2_3bGfSjuE
letöltve: 2020.03.20.
- MADZAREVIC, RUZICA (2019): How to answer to some common learning plan sabotages?
<https://epale.ec.europa.eu/en/blog/how-answer-some-common-learning-plan-sabotages>
letöltve: 2020.03.08.
- MEMRISE (sz. n., d. n.)
<https://www.memrise.com/about/>

letöltve: 2020.03.10.

- MOLLA, RANI (2020): Tech companies tried to help us spend less time on our phones. It didn't work. – Vox.com

<https://www.vox.com/recode/2020/1/6/21048116/tech-companies-time-well-spent-mobile-phone-usage-data>

letöltve: 2020.03.13.

- MUELLER, PAM A. & OPPENHEIMER, DANIEL M. (2014): The Pen Is Mightier Than the Keyboard: Advantages of Longhand Over Laptop Note Taking.

<https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0956797614524581>

letöltve: 2020.03.21.

- O'CONNOR, LOTTIE (2014): Duolingo creator: 'I wanted to create a way to learn languages for free'. – The Guardian.

<https://www.theguardian.com/education/2014/aug/27/luis-von-ahn-ceo-duolingo-interview>

letöltve: 2020.03.07.

- O'DEA, S. (2020): Number of smartphone users worldwide from 2016 to 2021. – Statista.

<https://www.statista.com/statistics/330695/number-of-smartphone-users-worldwide/>

letöltve: 2020.03.08.

- OKTATÁSI HIVATAL (2019): Nyelvvizsgáztatási Akkreditációs Központ – Nyelvvizsga-statisztikák (vizsgázók száma alapján.

<https://nyak.oh.gov.hu/doc/statisztika.asp?strId= 43>

letöltve: 2020.03.11.

- RANSCHBURG PÁL (1939): Az emberi tévedések törvényszerűségei. Novák Rudolf és Társa, Budapest.
- RODRIGUEZ, JILLIAN (2015): 5 Tech Settings You Need to Change Immediately When Learning a Language.
<https://blog.mangolanguages.com/adjust-your-tech-settings-for-language-learning-success>
letöltve: 2020.03.15.
- SAWE, BENJAMIN ELISHA (2019): What is the most spoken language in the world?
<https://www.worldatlas.com/articles/most-popular-languages-in-the-world.html>
letöltve: 2020.03.20.
- SMITH, CRAIG (2020): 17 amazing Duolingo facts and statistics.
<https://expandedramblings.com/index.php/duolingo-facts-statistics/>
letöltve: 2020.03.20.
- SMITH, WILLIAM G. (2008): Does Gender Influence Online Survey Participation?
<https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED501717.pdf>
letöltve: 2020.03.08.
- SUIKA, CIDER (2018): The polyglots out there: How did you get started? – Reddit.

https://www.reddit.com/r/languagelearning/comments/6weklu/to_the_polyglots_out_there_how_did_you_get_started/

letöltve: 2020.03.19.

- TARONE, ELAINE & YULE, GEORGE (1996): Focus on the Language Learner. Oxford University Press, Oxford.
- TORGYIK JUDIT (2012): A tanulás színterei felnőtt- és időskorban. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest.
- TRIMNELL, EDWARD (2005): Why you need a foreign language & how to learn one. Beechmont Crest Publishing (e-book)
- VEROSKY, NIELS (d. n.): Learning two languages at once? Here are 9 tips you've gotta use.
<https://www.fluentu.com/blog/learning-two-languages-at-once/>
letöltve: 2020.03.11.
- WYNER, GABRIEL (2014): Fluent Forever. Harmony Books, New York.

A melléklet – A kérdőív kérdései

Az online kérdőív - *Felmérés a nyelvtanulásról és a nyelvi kompetenciákról* – az alábbi webcímen érhető el:
<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSfEMxl-yf3YDSL-Cujh4ydjqAXITr8Znll2gXnb35WKsih40Q/viewform>

A kérdőív összesen 35 kérdést (52 alkérdést) tartalmaz, öt kérdéscsoportban. Az első az anonim, személyes alapadatok csoportja, 5 kérdéssel, melyekre kötelező válaszolni, a többi kérdéscsoport megválaszolása nem kötelező. A teljes kérdőív kitöltési ideje kb. 10 perc.

1.: Anonim, személyes alapadatok (5 kérdés)

- **Életkor**

válaszlehetőségek: 20 év alatt; 20 - 24 év; 25 - 29 év; 30 - 34 év; ... ; 75 - 79 év; 79 év felett

legördülő lista; kötelezően megadandó adat

- **Nem**

válaszlehetőségek: férfi; nő; nem kívánja megadni

rádiógomb; kötelezően megadandó adat

- **Legmagasabb iskolai végzettség**

válaszlehetőségek: 8 általános alatt; 8 általános; középfokú szakmai végzettség; érettségi; felsőfokú végzettség; felsőfokú végzettség doktori vagy más tudományos fokozattal

rádiógomb; kötelezően megadandó adat

- **Érdeklődése, végzettsége, munkaköre alapján inkább humán vagy reál beállítottságúnak tartja magát?**

válaszlehetőségek: humán; reál; is-is

rádiógomb; kötelezően megadandó adat

- **Lakóhely**

válaszlehetőségek: Budapest; 50000 fő feletti város; más település

rádiógomb; kötelezően megadandó adat

2.: Jelenlegi nyelvtudásra vonatkozó kérdéscsoport (7 kérdés)

- **Hány idegen nyelvet beszél legalább középfokon? (akár nyelvvizsga nélkül; és ide számolva a felsőfokú tudást is)**

válaszlehetőségek: egyet sem; egyet; kettőt; kettőnél többet

rádiógomb

- **Hány idegen nyelvet beszél felsőfokon vagy anyanyelvi szinten? (akár nyelvvizsga nélkül)**

válaszlehetőségek: egyet sem; egyet; kettőt; kettőnél többet

rádiógomb

- **Hány különböző idegen nyelvből rendelkezik középfokú nyelvvizsgával?**

válaszlehetőségek: egyből sem; egyből; kettőből; kettőnél többől

rádiógomb

- **Hány különböző idegen nyelvből rendelkezik felsőfokú nyelvvizsgával?**

válaszlehetőségek: egyből sem; egyből; kettőből; kettőnél többől

rádiógomb

- **Hogy érzi, az idegennyelv-tudása hogyan változott az elmúlt 5 évben?**

válaszlehetőségek: gyengült-felejtődött; szinten tartottam; javult-bővült; bizonyos területeken / nyelveken fejlődött, míg máshol gyengült

rádiógomb

- **Volt már sikertelen nyelvvizsgálója?**

válaszlehetőségek: Még nem voltam hivatalos nyelvvizsgálón;
Voltam már nyelvvizsgálón, és sikerült (mind) első próbálkozásra;
Voltam már nyelvvizsgálón, és volt olyan része (szóbeli / írásbeli),
ami sikertelen lett.

rádiógomb

- **Melyik idegen nyelvből rendelkezik a legnagyobb tudással?
(többet is megjelölhet, ha többől is kb. egyforma tudással
bír)**

válaszlehetőségek: angol; német; francia; orosz; más nyelv
checkbox

3.: Célokra, motivációkra vonatkozó kérdéscsoport (7 kérdés,
összesen 24 alkérdés)

- **Jelenleg tanul nyelvet?**

válaszlehetőségek: igen; nem, és nem is tervezem a
közeljövőben; nem, de tervezem a közeljövőben

rádiógomb

- **A családja, közeli baráti köre mennyire motiválja vagy
hátráltatja a nyelvtanulásban?**

választási lehetőségek: numerikus érték 1 és 5 között (1 =
inkább hátráltat, 5 = inkább motivál)

rádiógombos értékválasztás

- **A munkahelye, munkája mennyire motiválja vagy hátráltatja
a nyelvtanulásban?**

választási lehetőségek: numerikus érték 1 és 5 között (1 =
inkább hátráltat, 5 = inkább motivál)

rádiógombos értékválasztás

- **Ha jelenleg nyelvet tanul, elsősorban mi motiválja ebben?
(ha nem tanul jelenleg nyelvet, akkor a legutóbbi
nyelvtanulási időszakára vonatkoztatva)**

választási lehetőségek: numerikus érték 1 és 5 között (1 = egyáltalán nem ez motivál, 5 = ez erősen motivál)

rádiógombos értékmátrix

- Munkahelyi, iskolai (oktatási) követelmények, szakmai előrelépés
- Külföldi munkavállalás, tanulás lehetősége
- Társadalmi elismerés / szűkebb környezetem elismerése
- Mindezekről független belső motiváció, érdeklődés

- **Az Ön által legjobban beszélt idegen nyelv tudását milyen tényezőknek köszönheti?**

választási lehetőségek: numerikus érték 1 és 5 között (1 = nem ennek köszönhetem, 5 = határozottan ennek (is) köszönhetem)

rádiógombos értékmátrix

- Gyermekkori többnyelvű környezet
- Közoktatás
- Nyelviskola, külön nyelvórák
- Önálló tanulás
- Külföldi tartózkodás
- Filmek, zene, olvasás

- **Hogy érzi, az alábbi tényezők mennyire hátráltatják a nyelvtanulásban?**

választási lehetőségek: numerikus érték 1 és 5 között (1 = egyáltalán nem hátráltat, 5 = nagyon hátráltat)

rádiógombos értékmátrix

- Időhiány

- Pénzhiány
- Motiváció hiánya
- Nyelvérzék hiánya
- Rossz memória
- Kudarctól való félelem
- **Milyen célok lebegnek a szeme előtt, ha arra gondol, hogy majd mit kezd a nyelvtudásával?**

választási lehetőségek: numerikus érték 1 és 5 között (1 = ez egyáltalán nem motivál, 5 = ez erősen motivál)

rádiógombos értékmátrix

- Jobb állás, sikeres előrelépés
- Eredeti nyelven is meg tudom nézni a filmeket
- Egy érdekes könyv elolvasása eredetiben
- Könnyed beszélgetés, kapcsolatépítés a célnyelvet beszélőkkel, pl. nyaralás során vagy más alkalmakkor
- Önmegvalósítás, önfejlesztés, a világ jobb megértése

4.: Nyelvtanulással kapcsolatos gondolatok, hitek

kérdéscsoportja (12 kérdés)

- **Mennyire ért egyet a következő gondolatokkal?**
- választási lehetőségek: numerikus érték 1 és 5 között (1 = ez egyáltalán nem értek egyet, 5 = maximálisan egyetértek)
- rádiógombos értékválasztás*
- "Nyelvet tanulni mindig jó befektetés, akár anyagilag is hamar megtérül."

- "Csak gyerekkorban lehet jól megtanulni egy idegen nyelvet, később már kár vele próbálkozni."
- "Annyi ember vagy, ahány nyelvet beszélsz."
- "Csak külföldön, célnyelvi környezetben lehet igazán hatékonyan nyelvet tanulni."
- "Ma már az internetnek, okostelefonoknak, applikációknak, fórumoknak és akár a távolabbi földrészeken élőkkal való egyszerű kommunikációnak köszönhetően akár önállóan is lehet hatékonyan nyelvet tanulni, információkat, érdekes tartalmakat, anyanyelvi beszélőket találni."
- "Nyelvet tanulni csak nyelvtanárral vagy nyelviskolában lehet igazán, önállóan nem."
- "Másoknak könnyebb nyelvet tanulni, de nekem nincs nyelvérzésem."
- "Ma már elengedhetetlen a megfelelő idegennyelv-tudás, számomra és a legtöbb ember számára."
- "A jó idegennyelv-tudás segít jobban tájékozódni a világban, kiszűrni a "fake news"-t, megismerni több nézőpontot."
- "A nyelvtanulás tud játékos és örömteli is lenni."
- "Addig nem szeretek / merek megszólalni, amíg legalább az alapokat biztosan nem tudom. Ha már elég jól ismerem a nyelvet, akkor majd beszélek."
- "Akár ingyen vagy nagyon olcsón is lehet nyelvet tanulni, telefonos applikációkkal, néhány tankönyvvel egy antikváriumból, idegen nyelvű televíziós adásokkal, híroldalak olvasásával..."

5.: Nyelvtanulást segítő alkalmazásokkal kapcsolatos
kérdéscsoport (4 kérdés)

- **Hallott már a Duolingo programról?**

választási lehetőségek: Igen, és jelenleg is aktívan használom;
Igen, és használtam is korábban, de már nem; Hallottam róla, de
nem próbáltam még; Még sosem hallottam róla, de kipróbálnám;
Még sosem hallottam róla, és nem is tervezem kipróbálni.

rádiógomb

- **Hallott már a Memrise programról?**

választási lehetőségek: Igen, és jelenleg is aktívan használom;
Igen, és használtam is korábban, de már nem; Hallottam róla, de
nem próbáltam még; Még sosem hallottam róla, de kipróbálnám;
Még sosem hallottam róla, és nem is tervezem kipróbálni.

rádiógomb

- **Hallott már az AnkiDroid programról, vagy más szoftveres
szótanuló kártyákról, időzített ismétléses rendszerekről
(spaced repetition systems)?**

választási lehetőségek: Igen, és jelenleg is aktívan használom;
Igen, és használtam is korábban, de már nem; Hallottam róla, de
nem próbáltam még; Még sosem hallottam róla, de kipróbálnám;
Még sosem hallottam róla, és nem is tervezem kipróbálni.

rádiógomb

- **A fentiekén kívül próbált még más nyelvtanuló
applikációkat, programokat, mik voltak azok?**

szabadszöveges mező

B melléklet – A kérdőívre érkezett válaszok

A kérdőívre érkezett válaszok adattáblázata megtekinthető a következő linken:

https://docs.google.com/spreadsheets/d/18mUqXmPtBduqhZo9w2Vraydu5UHXvGIFDrIK5Kqn_C8/edit?usp=sharing

(Szűrővel ellátott fejléc-sor + 143 sor és 52 oszlop, összesen 7436 adatmező.)

C melléklet – Ábrák és táblázatok jegyzéke

1. ábra – 25. oldal – felejtési görbe ismétléssel és ismétlés nélkül (Wyner 2014, p. 42.)
2. ábra – 36. oldal – nemek aránya
3. ábra – 37. oldal – a válaszadók kor és nem szerinti eloszlása
4. ábra – 37. oldal – a válaszadók által a legmagasabb szinten beszélt idegen nyelv

1. táblázat – 38. oldal – középfokú nyelvvizsgálóval rendelkezők motivációja, nyelvvizsgák száma szerint
2. táblázat – 39. oldal – felsőfokú nyelvvizsgálóval rendelkezők motivációja, nyelvvizsgák száma szerint
3. táblázat – 40. oldal – az állítások megítélése a középfokú nyelvvizsgák száma szerint
4. táblázat – 41. oldal – az állítások megítélése a felsőfokú nyelvvizsgák száma szerint
5. táblázat – 41. oldal – a nyelvvizsgák száma életkor szerint
6. táblázat – 42. oldal – a nyelvvizsgák száma lakóhely szerint
7. táblázat – 42. oldal – nyelvtudás forrása és hátráltató tényezői

A szakdolgozat címszavai

- nyelvtanulás
- tanuláselmélet
- applikációk
- e-learning
- motiváció